

Verdensarvsenter for bergkunst - Alta Museum

Skjøtsel og tilsyn
ved bergkunsten i
Alta - Verdensarven
og øvrige lokaliteter
i 2023

RAPPORT OG STRATEGI FREMOVER

Karin Tansem
Seksjon for bergkunst og verdensarv
Januar 2024

**ALTA
MUSEUM**

World Heritage
Rock Art Centre

Skjøtsel og tilsyn av bergkunsten i Alta 2023 – verdensarven og øvrige lokaliteter: rapport og strategi fremover

Karin Tansem, VAM

Sammendrag

Rutiner og praksis for skjøtsel, tilsyn og rapportering ved VAM ble evaluert og justert før barmarksesongen i 2023. Det ble fokusert spesielt på tre områder, nemlig etanolbehandling, vegetasjonspleie på feltene og i områdene som helhet, og hvordan skjøtsel og tilsyn ble organisert. De organisatoriske grepene har fungert godt. Det vil ta lenger tid å vurdere resultatene av de skjøtselstekniske justeringene.

Alle felt har blitt skjøttet og tilsyn har blitt gjennomført etter plan, alt utført av VAMs fast ansatte arkeologer. Den rutinemessige etanolbehandlingen av alle helleristningsfeltene er satt på pause for å observere utviklingen av lavvekst uten dette tiltaket, og lavveksten på de fleste feltene har vært beskjeden i 2023. Alle feltene ble luket og ryddet i mai eller begynnelsen av juni, og planteveksten på feltene utover sommeren ser ut til å ha blitt dempet av at det ble tatt tidlig. Amtmannsnes 3 har ikke blitt skjøttet i nevneverdig grad tidligere, og i 2023 ble feltet ryddet og etanolbehandlet (se mer nedenfor), først og fremst med formål dokumentasjon, men også for å få oversikt over hvilken tilstand feltet er i. Verdt å nevne er det at det ikke har blitt registrert noen nye tilfeller av hærverk i 2023, eller andre alvorlige hendelser som har skadet bergkunsten.

Innhold

Innledende kommentarer: justering av skjøtelspraksis	1
Organisering av skjøtsel og tilsyn	1
Justering av omfanget av etanolbehandling	1
Mer fleksibel vegetasjonspleie på feltene	3
Skjøtsel og tilsyn utført i 2023	5
Etanolbehandling.....	5
Luking, vegetasjonspleie, rydding og fjerning av organisk materiale	5
Annen skjøtsel	7
Kåfjord 3 og Amtmannsnes 3	9
Tilsyn utført i 2023	11

Vedlegg:

Vedlegg 1. Oversikt over etanolbehandlede felt i 2023

Internt også

Vedlegg 2. Fortløpende logg med notater fra skjøtsel 2023

Vedlegg 3. Fortløpende logg med notater fra tilsyn 2023

Innledende kommentarer: justering av skjøtselspraksis

Organisering av skjøtsel og tilsyn

Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum har, etter sammenslåingen og konsolideringen av Alta Museum og ansatt ved Finnmark fylkeskommune, hatt ansvaret for å planlegge og utføre skjøtsel og tilsyn av bergkunsten i Alta siden 2007. Tidligere var det de regionale forvaltningsinstansene som sto for dette arbeidet, og VAM har videreført og videreutviklet tiltak og rutiner tilpasset de enkelte feltenes tilstand og behov i samråd med andre forvaltningsinstanser (FFK/TFFK, Sametinget, TMU, RA). Gjennom dette arbeidet har bergkunstseksjonen opparbeidet seg inngående kjennskap til bergkunstområdene i Alta, hvilket medvirker til at VAM også initierer, planlegger og utfører en rekke sikringstiltak, blant annet gjennom målbevisst tilrettelegging og formidling.

Den praktiske gjennomføringen av skjøtsel og tilsyn har de siste årene i økende grad blitt utført av midlertidige ansatte etter opplæring. Dette har fungert godt, og skjøtselen har blitt utført etter plan. VAM har likevel kommet frem til at bergkunstseksjonen vil tjene på at de fast ansatte har en jevnlig og direkte befatning med kulturminnene vi skal forvalte, formidle og utvikle kunnskap om. Slik vedlikeholdes og økes kjennskapet til bergkunsten og miljøet rundt, samt problematikken og historikken rundt de enkelte områder og felt. For å sikre god skjøtsel og godt tilsyn er det avgjørende at de ansvarlige kjenner til hvordan tilstand og miljø utvikler seg. I 2023 har derfor de fast ansatte stått for både praktisk arbeid og fulgt med på tilstanden på feltene og i områdene ved jevnlig tilsynsbesøk.

Med dette grepet har museet og de ansatte innhentet erfaringer som kan være nyttige fremover. Skjøtselstiltakene kan bli ytterligere tilpasset de enkelte feltenes og områdenes behov, og vi kan også tenke mer langsiktig på hvordan vi kan oppnå en god situasjon ved bergkunstfeltene våre gjennom slike tilpasninger. Organiseringen av fremtidig skjøtsel og tilsyn kan likevel justeres etter behov eller av praktiske årsaker, med for eksempel midlertidig ansatte.

Justering av omfanget av etanolbehandling

Etter mange år med rutinemessig påføring av etanol på alle felt, ble det bestemt at feltene ikke skulle sprites i 2023. Bakgrunnen for at det har blitt spritet på de fleste helleristningsfeltene i Alta de siste 20 årene er først og fremst anbefalingene fra det nasjonale bergkunstprosjektet (1995-2005), der lavproblematikken sto sentralt. Lav ble ansett som en sannsynlig innvirkende faktor for utvikling av forvitringsskader på bergflatene, avhengig av bergart og lavtype. Observerbare forskjeller på bevaringsgrad mellom bergflater som har ligget under torv, og de som har ligget oppe i dagen over lengre tid på grunn av beliggenhet og topografi, eksponert for værforhold og lavvekst, er påfallende noen steder også i Alta.

Helleristningsfeltene i Alta var i ferd med å bli helt overgrodd av lav mot slutten av 1990-tallet, og enkelte steder var det bare maling som kunne skimtes mellom gliper i laven. Dette var særlig problematisk på de tilrettelagte feltene i Hjemmeluft, og verdensarven kunne oppfattes som ustelt og dårlig forvaltet. Noen felt ble etanolbehandlet i 1999, da forskningsrettede prosjekter (TMU og AM) prøvde dette med formål å dokumentere noen av feltene på nytt. Selv om spriten ikke hadde den umiddelbare effekten man kanskje hadde håpet på, viste effekten seg noen år etter.

Denne figuren nær Ole Pedersen 8B ble oppdaget i 2018 og har blitt spritet årlig siden, helt uten skrubbing.

De fleste feltene som ikke har blitt etanolbehandlet i lengre tid viser få eller ingen tegn til ny lavvekst, her på Ole Pedersen 7.

Storsteinen har fått en liten koloni med nye laver etter avbrudd i etanolbehandling i 2023.

Det nye feltet med en båtfigur på MBA, oppdaget i 2022, fikk sin første etanolbehandling i 2023.

På østsiden av Kåfjord 1 er det et lite åpent parti med en reinfofigur, midt i stien rundt feltet. Den er ikke dokumentert, og ikke så lett å få øye på.

Det er flere partier på Kåfjordfeltet der det jevnlig siger vann, og her kommer det fort alger og lav. Bildet er tatt etter sommeren 2023, uten spriting.

Foto: K. Tansem, VAM

Etanolbehandling ble derfor prøvd på noen felt i Hjemmeluft. Resultatene på publikumsfeltene var positive, og systematisk spriting ble igangsatt på samtlige helleristningsfelt i Alta. Alle feltene er nå tilnærmet lavfrie, og for tilstandsovervåkning, dokumentasjonsarbeid og også for opplevelsen av helleristningene for publikum, spesielt de umalte figurene, er dette positivt.

Likevel – et helleristningsfelt helt uten lav kan oppfattes som dødt og sterilt. De lavfrie feltene stikker seg ut blant mørke og lavbevokste bergflater rundt, og det kan oppfattes som unaturlig og estetisk lite tilfredsstillende. Det har også blitt uttrykt bekymring for at spriten kan ha effekt på hvor «lyst» berget blir på grunn av etanolbehandlingen. Det er imidlertid ingenting som tyder på at spriten har en slik faktisk effekt på bergflatene; de lyse bergflatene er sannsynligvis et resultat av at lav og andre mikroorganismer er helt fraværende på områder som er spritbehandlet systematisk over lengre tid, og kontrasten til de lavbevokste bergflatene blir tydelig. Hvis det er den minste mistanke om at etanolen kan ha en effekt som fører til endringer i bergflaten, kanskje av uopprettelig art, må all etanolbehandling stanses, eller slike mistanker undersøkes vitenskapelig og enten bekreftes eller avkreftes.

Årsakene til at den rutinemessige etanolbehandlingen av alle felt for å unngå lavvekst ble satt på vent i 2023, er flere. Det er trolig ikke nødvendig å sprite så hyppig på alle feltene slik det har blitt gjort de siste 20 årene. Enkelte bergflater uten helleristninger har også blitt spritet enten pga. misforståelser eller mangelfull informasjon til midlertidig ansatte, eller begrunnet i estetiske valg. Laven kan bruke mange år på å re-etablere seg på etanolbehandlede flater, men dette avhenger av miljøet på og ved berget. Vi vil følge med på hvordan laven utvikler seg uten påføring av etanol, og la laven reetablere seg der det er naturlig. Miljøet rundt feltene varierer betraktelig, og allerede etter den varme og fuktige sommeren 2023 forekommer det observerbar ny lavvekst noen steder, spesielt der det er mye fukt og nærliggende, frodig vegetasjon. På slike felt ble det observert en markant utvikling av algevekst som også kan bremses med etanol. Andre felt er tilsynelatende helt lavfrie etter sommeren uten etanolbehandling. VAM vil derfor heller ikke i 2024 etanolbehandle felt der miljøet rundt og observasjoner tilsier at lavveksten er beskjeden. Observasjon av utviklingen videreføres, slik at det kan utformes en praksis der etanolbehandlingen blir mer målrettet, både med tanke på hyppighet og hvilke områder på feltene som trenger slik behandling.

Mer fleksibel vegetasjonspleie på feltene

Vegetasjonspleien på og rett ved feltene justeres også. Den systematiske fjerningen av mest mulig plantevekst og organisk materiale på feltene erstattes inntil videre av en mer forsiktig, fleksibel og estetisk tilnærming. Helleristningene er en del av naturen, og dette aspektet skal det tas hensyn til. Med endringen av etanolbehandlingsrutinene vil trolig veksten av småplanter og mose tilta, så den forsiktige tilnærmingen må justeres etter vurderinger av utviklingen på feltene og om den er i tråd med etablerte bevaringsprinsipper. En videreføring av denne tilnærmingen vil også avhenge av hvor krevende det blir, og hvilke ressurser VAM har til rådighet til slikt arbeid.

Situasjonen i Kåfjord skal også vurderes spesielt i årene fremover. Berget på det store feltet i Kåfjord har en topografi som fra naturens side er preget av forsenkninger og sprekker mellom større eller mindre sammenhengende og i varierende grad godt bevarte flater. Områdene mellom disse flatene kan være svært oppsprukne, og inneholder utallige løse biter av forskjellige

De mange sprekkene, løse blokkene og steinbitene av varierende størrelse på Kåfjordfeltet utgjør en stadig utfordring for forvaltningen av dette helleristningsfeltet. Bildet øverst viser en oppsmuldret flate der det ikke er funnet helleristninger, og de øvrige forskjellige partier på feltet der løsblokker og biter ligger (ofte hulter til bulter) i sprekkene. Bildene er tatt en stund etter årets første lukesinnsats, da en del småplanter, mose og jord fikk bli igjen, og har vokst seg til. VAM foreslår at vi skal la en del av de mest problematiske sprekkene/områdene få fylles med organisk materiale og gro igjen med småplanter og mose. Dette kan kanskje ha en viss stabiliserende effekt.

Foto: K. Tansem

dimensjon, fra meterstore blokker til tilnærmet grusstørrelse. Man kan spekulere i om hvert fall noen av disse partiene av bergflaten var i en lignende tilstand allerede da helleristningene ble laget, siden det bare unntaksvis opptrer helleristninger der.

Under den store avdekkingen og avtorvingen på begynnelsen av 2000-tallet, ble det meste av det organiske materialet som lå over, mellom og under løsblokker og småstein fjernet, og steinene lagt tilbake. Denne tilstanden har blitt forsøkt videreført i det årvisse skjøtselsarbeidet, for å hindre gjengroing og ytterligere oppsprekking og forvitring. Formålet og hensiktsmessigheten med å hindre opphopning av organisk materiale og reetablering av visse typer vegetasjon i disse områdene bør imidlertid diskuteres. I mange tilfeller lar det seg ikke gjøre å finne bitenes opprinnelige plassering, langt mindre å pusle dem sammen, og det fremstår som at de ofte ligger i tilfeldige hauger nedi sprekkene. Ved skjøtselsarbeid og rensing av sprekker må man stadig flytte på og bevege løse blokker og stein, og det spørs om dette er særlig nyttig med tanke på bevaring generelt, spesielt i områder uten ristninger. I tillegg må man bevege seg rundt på feltet, og selv om det gjøres med stor forsiktighet, utgjør det likevel en belastning på de bare og sprukne bergflatene. De løse bitene, også fra bergflatene som er så oppsmuldret at det årvisst løsner små flak som forflytter seg utover feltet med vind og vær, kan utgjøre en fare for trykgheten til de bedre bevarte områdene av feltet.

VAM ønsker derfor fra 2024 å la være å fjerne organisk materiale i noen av forsøkninger på noen av de mest fragmenterte partiene, og la enkelte former for vegetasjon etablere seg, slik som moser, småplanter og noen typer gress. Trær og lyng skal lukes bort fortløpende. Dette kan stabilisere bergflatene på feltet, og samtidig dempe slitasjen skjøtselen i seg selv kan påføre steinen. Tilgroingen i de utvalgte områdene vil skje gradvis fra naturens side, og det er viktig å understreke at vi fortløpende skal vurdere effekten. Tiltaket må diskuteres og godkjennes av forvaltningsgruppa for Verdensarven Bergkunsten i Alta.

For øvrig skogs- og vegetasjonspleie i verdensarvområdene, se egen rapport ved Rune Normann, BOV.

Skjøtsel og tilsyn utført i 2023

Som nevnt har skjøtselen og tilsynet blitt utført av fast ansatte arkeologer ved VAM: Heidi Johansen, Evelyn Johnsen, Rune Normann, Eirik Haug Røe, Mari Arntzen og Karin Tansem. Fortløpende logg over utført skjøtsel og tilsyn ble ført.

Etanolbehandling

Etanolbehandling på helleristningsfeltene har blitt holdt på et minimum i 2023, og har stort sett dreid seg om å fjerne lav for dokumentasjon av nye figurer. Etanolen ble blandet i forholdet 70% sprit og 30% vann, bortsett fra hvis bergflatene var fuktige på forhånd, ved vannsig eller nedbør. Felt som har blitt etanolbehandlet er: et område i overkant av **OP8A og 8B**, bergflaten mellom **AG 2A og 2B**, en løsblokk på oversiden av, et område øst for og et område midt på **API, MBA3** (nytt felt med en båtfigur oppdaget i 2022), **AMT 3** (der det er figurer), et parti mellom **AMT 2A og 2B**, et lite område øst for **KF1**, og **KF 3**. For kart og foto av områdene, se Oversikt over etanolbehandlede felt i Alta 2023 (vedlegg 1).

Luking, vegetasjonspleie, rydding og fjerning av organisk materiale

Skjøtselen i 2023 har som tidligere omfattet rydding og vedlikehold av vegetasjon både på feltene og i omgivelsene og fjerning av rusk og rask etter behov, både ved verdensarvområdene

Skjøtselsarbeidet i 2023 har som vanlig bestått av fjerning av organisk materiale, kosting og lusing, men i langt mindre grad av spriting. Enkle informasjonsskilt ble hengt opp på flere lokaliteter, som på Doárras, i et forsøk på å hindre bålbrekking, sykling og annen ferdsel. Nederst: før- og etterbilder da den største bålplassen på Apanes ble ryddet i juni. Bålplassen måtte ryddes en gang til senere på sommeren.

Foto: H. Johansen og K. Tansem, VAM

og andre bergkunstlokaliteter i Alta. Hovedinnsatsen ble gjort på alle lokalitetene i mai og juni (bortsett fra Decca som ligger under torv) slik at vi fikk tatt unna mye vegetasjon tidlig i vekstsesongen. Vedlikeholdsluking og fjerning av rusk og barnåler ble utført fortløpende ved de ukentlige tilsynene (se nedenfor). Et unntak er Kåfjord 1 og 2, der vi i tillegg til en omfattende lukerunde i mai, også hadde to litt mindre runder i juni og august. Skjøtselen av to felt, Kåfjord 3 og Amtmannsnes 3 blir beskrevet mer inngående nedenfor.

Annen skjøtsel

Under tilsyn har det blitt funnet spor etter uønsket aktivitet i bergkunstområdene, blant annet bålbrekking (ikke i direkte berøring med feltene). Dette har vært et problem spesielt ved lokaliteten Apanes, et friluftsområde som brukes hyppig av lokalbefolkningen og skoler. Det samme gjelder til dels ved hellemlerifeltet i Tollevik. Bålrester og vedhauger har blitt ryddet bort. Spor etter sykling og annen ferdsel over og rundt helleristningsfelt ble også stadig observert. Enkle informasjonsskilt omkring bålbrekking, sykling og annen ferdsel og aktivitet, tilpasset utfordringene ved de enkelte lokalitetene, ble satt opp ved Apanes, Tollevik, Amtmannsnes, Bergheim, Mellom Bergheim og Apanes, Kåfjord og Doárras.

Figurene på den bratte baksiden som vender fra sjøen på Amtmannsnes 1A skiller seg ut med tanke på plassering på bergflaten. Noen trær ble kuttet her i 2023, og flere må nok ned til neste år. Her er det rein og menneskefigurer av beskjeden størrelse, som også må dokumenteres bedre.

Foto: K. Tansem, VAM

Kåford 3 ligger i område med mye vegetasjon og fukt, det gror fort til, og kan være vanskelig å finne. Til venstre, før skjøtsel i 2023, og til høyre etter.

Feltet består av to menneskefigurer, to rein og en bjørn. Kåford 3 er ikke målt inn, men ligger på rundt 23-24 moh. Vegetasjon og fukt tilsier at feltet må pleies hyppig. Om høsten ble det ryddede feltet helt dekket av løv, som på bildet nederst til venstre, fra september 2023.

Foto: R. Normann og K. Tansem, VAM

Kåfjord 3 og Amtmannsnes 3

Kåfjord 3 har ikke blitt skjøttet nevneverdig de siste årene, og var i 2023 nesten helt tildekket av organisk materiale. Feltet ligger i en nedadgående renne der det er svært fuktig, det er omkranset av trær og mye annen vegetasjon, og feltet må følges opp nøye. Det lille feltet, som ellers er i god stand, ble ryddet, spritet og foreløpig dokumentert.

Amtmannsnes 3 har ligget tilnærmet urørt siden det ble oppdaget rundt 1980. Det registrerte feltet besto lenge av én reinfigur, men siden 2007 har det jevnlig blitt oppdaget flere figurer i nærheten, den siste ved nattlysing i oktober 2023. Feltet består nå av tre konsentrasjoner med til sammen minst 11 figurer, blant annet 6 reinfigurer (blant dem den største reinen i Alta), en menneskefigur og en av de sjeldne korsfigurene. Vi har, hovedsakelig av praktiske årsaker, valgt å kalle de tre konsentrasjonene for 3A, 3B og 3C (se kart).

Amtmannsnes 3, fra vest 3A, 3B og 3C. Det opprinnelige feltet er 3B. Kart: K. Tansem, bakgrunnskart: Kartverket/Geodata

Årsaken til at feltet ikke har blitt skjøttet på vanlig vis, kan begrunnes i at det har hersket stor usikkerhet omkring hvilken tilstand feltet har vært i, og hvordan det burde behandles. Ved bergkunstprosjektets tilstandsvurdering fra 2001 var kun den ene reinfiguren oppdaget, og feltets tilstand ble vurdert som god. Da flere figurer ble oppdaget, både nært den første figuren, men også flere meter bortenfor både mot øst og vest, måtte tilstanden revurderes. Rundt på feltet lå det mange større og mindre flak med stein, som vi ikke helt visste hvor kom fra. Flere større bomparter ble også observert. Bergflatene var tilgrodd med flekkvis grønn mose, og på noen partier var det spesielt mye lav (blad- eller navlelav). Etter å ha rådført oss med forvaltningsgruppa for bergkunsten i Alta under en befaring i 2021 uten at det ble konkludert med noe, avgjorde BOV at feltet burde undersøkes og eventuelt ryddes, slik at vi kunne få en viss oversikt over hvilken tilstand berget befant seg i, og ikke minst muliggjøre dokumentasjon av feltet.

Spesielt bekymret var vi for en stor reinfigur vest for det opprinnelige feltet, som ble funnet i 2015, der bare deler av figuren var synlig, **Amtmannsnes 3C**. Løse steinheller og mose dekket resten. Det ble senere også funnet en korsfigur rett ved siden av, og for å få disse figurene dokumentert, ville det være nødvendig å rydde feltet for løse heller og mose. Vi fryktet at de

Øverst, Amtmannsnes 3A etter skjøtsel. Den nyoppdagete tredje reinen på feltet er ikke dokumentert, da den ble oppdaget sent i høst i mørket. Det midterste bildet viser situasjonen på Amtmannsnes 3C, med løse større eller mindre steiner, og mosedotter. Nederst en fotogrammetri/mosaikk av den store reinen og korset (til høyre for reinen) etter rydding. To små rein kan skimtes i magen på den store. Feltene ble også etanolbehandlet.

Foto: K. Tansem, VAM

løse flakene med stein kunne komme fra selve bergflaten med figurene på, og gikk løs på oppgaven med stor forsiktighet sommeren 2023. De løse hellene av varierende størrelse og karakter ble gradvis og forsiktig løftet bort, slik at vi kunne danne oss en formening om hvordan vi skulle gå frem, eller om vi skulle stanse arbeidet. Det viste seg at mesteparten av hellene *ikke* kom fra bergflaten der den store reinen ligger, og at bergflaten var relativt intakt. Et par av hellene kom imidlertid sannsynligvis fra et parti et stykke overfor den store reinfiguren. Det har vært en del aktivitet under siste verdenskrig i området, spesielt på knausen ovenfor, og det er mulig de andre steinhellene kan ha kommet derfra. Mosen lå i løse klatter, og ble løftet bort. Et sted ble en lang fururot (ca. 3 cm på det tykkeste) varsomt fjernet fra en sprekk. Under arbeidet ble det også funnet en del glasskår under mose og tynne lag med jord, og i sprekker.

Det viste seg altså at den vestlige bergflaten med den store reinen var i adskillig bedre stand enn vi hadde fryktet. Det kan også se ut til at det er en, eller kanskje to små reinfigurer i magen på den store. Figurene ble foreløpig fotodokumentert.

Bergflaten rundt reinfiguren som utgjorde feltet i utgangspunktet, **Amtmannsnes 3B**, ble også ryddet for mose og løse heller. I dette området er det mer oppsprekking i berget og flere løse biter. Her dokumenterte VAM en del nye figurer i 2009 ved hjelp av plast og kvartsing, men figurene og bergflaten har blitt stadig mer tilvokst med mose og lav. De fleste av figurene som ble dokumentert i 2009 ble gjenfunnet ved nattlysing i oktober, mens noen av strekene kanskje kan ha et mer naturlig opphav.

Også en bergflate lenger øst der det ble oppdaget to små reinfigurer rundt 2015, **Amtmannsnes 3A**, ble ryddet. Her var det løs mose, men også en del organisk materiale som hadde hopet seg opp. Dette ble tatt bort, og det ble funnet ytterligere en reinfigur. Bergflaten er svært erodert.

Alle de omtalte flatene ble påført etanol med tanke på dokumentasjon. Etanolbehandlingen vil fortsette til laven er borte, og tilfredsstillende dokumentasjon gjennomføres.

Tilsyn utført i 2023

Det ble ført tilsyn ved alle lokaliteter i 2023. Alle feltene i Hjemmeluft (med unntak av Decca, som ligger under torv), Doárras, Kåfjord, Amtmannsnes, Storsteinen, Tollevik og Transfarelv 1, ble besøkt ukentlig mellom uke 20 og uke 40, med noen få unntak. Det ble også ført tilsyn ved noen lokaliteter i uke 18. Det ble ført til sammen 232 tilsyn på disse lokalitetene i 2023. Samtidig med tilsyn ble det utført vedlikeholdsluking, rydding og kosting. Vi fikk også ført de første tilsynene ved det nyeste tilskuddet til bergkunsten i Alta, Bossekopberget.

Ved 'fjern'-lokalitetene Transfarelv 2-8, Årøya, Svartskog, Kråknes og Isnestofthen, ble det ført tilsyn to ganger, med unntak av Årøya, som fikk ett tilsyn, til sammen 9 tilsyn. De første tilsynene ble gjennomført i mai og juni, mens der det ble foretatt et andre tilsyn, ble det gjort i juli eller i september. Skjøtselen på disse lokalitetene ble gjort samtidig med tilsynene. Blant annet ble nærtvoksende buskas trimmet både ved Kongshus 1 og Transfarelv 8.

VAM gjennomførte mange tilsyn i 2023, i all slags vær. Som regel kunne vi føre inn 'Alt vell' i tilsynsrapportene. Likevel, nødvendige tiltak for å forsøke å unngå skader på bergkunsten ble notert og lagt inn i planer. Andre ganger var det tydelige sykkelspor over helleristningsfelt, som midtre venstre bilde fra Amtmannsnes 1 viser. De nederste bildene er fra et av de første besøkene på den nye lokaliteten Bossekopberget. Der er det noen få figurer hugget inn i lyst kvartsholdig berg, blant annet reinen på bildet til venstre (som ikke ble tatt under optimale lysforhold).

Foto: K. Tansem, VAM

Det har ikke vært noen alvorlige hendelser som har laget synlige skader på bergkunsten denne sesongen, og det mest gledelige er at det ikke er registrert noen nye tilfeller av hærverk i 2023. Det ble likevel observert gjentatte tilfeller av sykling over feltene (spesielt på Amtmannsnes), annen ferdsel over bergflatene (spesielt på Apanes). Flere funn av nye bål ved lokalitetene er bekymringsfullt med tanke på skog- eller lynnbrann, som kan få alvorlige konsekvenser.

Man kan også diskutere om de hyppige tilsynene er nødvendig, eller om dette kan reduseres eller justeres. Et alternativ er å redusere antall tilsyn ved lokaliteter som sjeldnere oppsøkes av folk, som for eksempel Mellom Bergheim og Apanes, Kåfjord og Storsteinen, og opprettholde tilsynsaktiviteten på for eksempel Apanes og Amtmannsnes. Samtidig er det viktig å oppdage farer, skader og hærverk så tidlig som mulig, og hvis tilsynene reduseres kan det ta tid før både hærverk og andre farer eller skader oppdages på litt avsidesliggende eller skjermede felt og lokaliteter.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Oversikt over etanolbehandlede felt i 2023

Internt også

Vedlegg 2: Fortløpende logg med notater fra skjøtsel 2023

Vedlegg 3: Fortløpende logg med notater fra tilsyn 2023